

Міжнародний благодійний фонд «Карітас України»

**ІНСТРУКЦІЯ
з підготовки розрахунку вартості
соціальних послуг відповідно
до Методичних рекомендацій розрахунку
вартості соціальних послуг
(згідно наказу Міністерства соціальної
політики від 7 грудня 2015 року № 1186)**

Львів 2019

Видано за підтримки DСV в рамках проекту
«Лобістські заходи з реформування соціальної сфери
в Україні Карітасу України 2018-2019»
("Lobbying activities on reform of social sphere in Ukraine,
2018-2019")

© Карітас України, 2019

ЗМІСТ

1. Загальні положення	5
1.1. Мета інструкції	5
1.2. Категорії користувачів інструкцією	6
1.3. Межі застосування інструкції.....	6
1.4. Тарифи на соціальні послуги	9
2. Визначення основних понять	10
3. Перелік основних нормативних актів.....	12
4. Законодавчі підстави для надання послуг недержавними суб'єктами – надавачами соціальних послуг	13
4.1. Вимоги до ОГС – надавачів соціальних послуг	14
4.2. Стимулювання участі ОГС у наданні соціальних послуг	17
5. Опис існуючих проблем використання Методики розрахунку вартості соціальних послуг	20
6. Організаційна послідовність дій, що передують розрахунку вартості соціальних послуг	24
7. Обґрунтування розрахунку вартості соціальної послуги	28
7.1. Аналіз видатків, які використовуються при розрахунку вартості соціальної послуги	28
7.2. Пропозиції по складанню бюджету соціальної послуги	28
7.3. Критерії розподілу витрат.....	30
8. Правила розрахунку вартості соціальної послуги	33
8.1. Підготовка вихідних даних для розрахунку вартості соціальної послуги.....	33

8.2. Визначення видатків, які включатимуться для розрахунку витрат	36
8.3. Послідовність дій для розрахунку вартості соціальних послуг.....	40
8.4. Визначення критеріїв розподілу витрат.....	42
8.5. Конкурентна оцінка вартості заходів, що забезпечують надання соціальної послуги.....	42
9. Спрощена калькуляція вартості соціальних послуг.....	44
10. Приклади розрахунку вартості платних соціальних послуг з практики суб'єктів-надавачів соціальних послуг.....	47
10.1. Приклад розрахунку послуги: «Прання білизни та одягу».....	47
10.2. Приклад розрахунку послуги: «Перукарські послуги».....	54

1. Загальні положення

Реформа соціальних послуг в Україні має гарантувати рівні умови для всіх надавачів соціальних послуг щодо доступу до ринку послуг і бюджетного фінансування. Саме отримувач соціальних послуг має бути спроможний обрати для себе надавача соціальної послуги державної, комунальної чи приватної форми власності, за яким буде скеровуватися фінансування незалежно від форми власності надавача послуг.

Досвід незалежних надавачів, вказує на труднощі як в процесі подання документів для участі у процедурах соціального замовлення, так і при підготовці самої пропозиції, зокрема здійснені розрахунків відповідно до Методичних рекомендацій розрахунку вартості соціальних послуг (наказ Мінсоцполітики від 7 грудня 2015 року № 1186) (далі – Методика 1186). Це вимагає практичних порад щодо простої і правильної підготовки розрахунків вартості послуг.

Додаткові роз'яснення щодо постановки акцентів уваги та найпростішого підходу у розрахунку вартості соціальних послуг викладені в даній Інструкції з підготовки розрахунку вартості соціальних послуг відповідно до Методики 1186. У ній, на конкретних прикладах, подані поради щодо ефективного здійснення переходу до нових фінансових механізмів у наданні соціальних послуг.

1.1. Мета інструкції

Дана інструкція розроблена відповідно до діючого законодавства України.

Основними завданнями інструкції є:

- Формування єдиних і зрозумілих принципів та методів планування і обліку собівартості соціальних послуг суб'єкта надання соціальних послуг.
- Визначення єдиних підходів та вимог до визначення

собівартості соціальних послуг, наданих відповідно до вимог державних стандартів.

Метою планування витрат є визначення економічно обґрунтованої складової витрат, необхідної для виконання запланованих обсягів надання послуг. Метою обліку витрат є збір та аналіз інформації суб'єктом надання соціальних послуг для прийняття відповідних управлінських рішень.

1.2. Категорії користувачів інструкції.

Відповідно до ст.1 Закону України «Про соціальні послуги», суб'єкти, що надають соціальні послуги – підприємства, установи, організації та заклади незалежно від форми власності та господарювання, фізичні особи – підприємці, які відповідають критеріям діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги.

Визначені нормативи розрахунку вартості соціальних послуг передбачені для всіх надавачів послуг, при цьому під час підготовки розрахунку необхідно враховувати суб'єктивні фактори та умови надання послуг.

Частіше це державні та недержавні суб'єкти, що бажають отримати бюджетне фінансування або надати платні послуги.

В подальшому вимоги включення до державного Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг будуть мати параметри розрахунку вартості соціальної послуги відповідно до встановлених державних вимог. І це буде обов'язковим для всіх суб'єктів незалежно від місця надання послуги та їх отримувача, джерела фінансування наданих послуг.

1.3. Межі застосування інструкції

Інструкція не застосовується при формуванні вартості соціальних послуг, що за специфікою надання не відповідають вимогам державних стандартів соціальних послуг. Інструкція визначає правила застосування вимог Методики 1186 у таких випадках:

- 1) надання соціальних послуг недержавними надавачами соціальних послуг;

- 2) надання соціальних послуг державними установами та закладами;
- 3) надання соціальних послуг громадськими організаціями;
- 4) надання соціальних послуг фізичними особами-підприємцями.

Саме впровадженням державних стандартів соціальних послуг встановлюються рівні вимоги до надавачів послуг. На даний момент затверджено 21 державний стандарт соціальних послуг, і це більше, ніж кількість послуг з переліку затвердженого наказом Мінсоцполітики від 03.09.2012р. № № 537. Поступово впроваджується практика врахування стандартами особливостей потреб конкретного кола отримувачів, що сприяє подальшому вдосконаленню надання послуг та індивідуалізації підходів до потреб отримувачів послуг. Система оцінки потреб отримувача соціальних послуг, організації їх надання, розрахунку вартості соціальної послуги розташовані в єдиній системі координат та взаємопов'язані.

Відповідно, стандартні методи обрахунку вартості послуги сприятимуть стандартизації фінансування всіх учасників ринку соціальних послуг. Лише структурований підхід і послідовність дій дає можливість об'єктивно розрахувати вартість послуги з урахуванням всіх необхідних складових. Такі дії включають зокрема:

- визначення індивідуальних потреб клієнта;
- складання індивідуального плану надання послуги;
- встановлення переліку заходів, з яких складається послуга;
- опис в договорі чітко визначеного результату, якого соціальний працівник має досягнути спільно з отримувачем послуги протягом окресленого терміну надання послуги відповідно до вимог стандарту.

Для розрахунку послуги може бути використана лише частина загального соціального стандарту, яка буде виставлена на конкурс як окрема платна послуга, або навпаки подана як складова послуги при підготовці конкурсної пропозиції на соціальне замовлення.

ПРИКЛАД:

Сім'я в складних життєвих обставинах зі статусом ВПО¹ для виходу із складних життєвих обставин має бажання відновити документи про освіту, про шлюб, здійснити перереєстрацію місця проживання та інше. Соціальні служби, що здійснюють соціальний супровід даної сім'ї в СЖО та її соціальну адаптацію, відповідно до визначених потреб сім'ї, планують залучити для надання послуги, крім соціального працівника, юриста. В даній ситуації вартість оплати послуг юриста доцільно буде долучити як складову загальної вартості послуги, як захід, та розрахунок вартості подати як конкурсну пропозицію про надання соціальних послуг для отримання соціального замовлення до замовників соціального замовлення.

Водночас слід усвідомлювати, що послуги юриста, хоча і можуть користуватися попитом, не обов'язково мають бути складовою відповідної соціальної послуги для всіх ВПО. Зміст потреби в кожній конкретній послугі в місцевій громаді легше буде визначити шляхом переходу на новий рівень організації надання соціальних послуг, що включатиме:

- впровадження надання соціальних послуг відповідно до вимог державних стандартів;
- адвокація в місцевих органах виконавчої влади щодо виконання вимог Закону України «Про соціальні послуги» в частині виділення бюджетного фінансування на надання соціальних послуг шляхом соціального замовлення ;
- активну участь в діяльності громадської ради/рад при органах місцевого самоврядування в громадах стосовно створення рівних умов фінансування для державних та недержавних надавачів соціальних послуг через запровадження нових фінансових механізмів.

¹ ВПО – внутрішньо переміщена особа.

1.4. Тарифи на соціальні послуги

Тарифи встановлюються для надання соціальної послуги:

- 1) вдома у отримувача;
- 2) у стаціонарній установі;
- 3) за межами приміщення (на вулиці);
- 4) в приміщенні надавача соціальної послуги;
- 5) у спеціально орендованому приміщенні.

Методика 1186 орієнтує на підготовку економічно-обґрунтованого розрахунку тарифів на соціальні послуги. Кожен розрахунок вартості соціальної послуги готується із застосуванням показників, специфічних для кожної адміністративно-територіальної одиниці.

Використання регіональних особливостей враховується бюджетним фінансуванням соціальної послуги відповідно до затвердженої згідно ст. 13,14 Закону України «Про соціальні послуги» у кожній територіальній громаді місцевої програми Розвитку соціальних послуг.

Слід зазначити, що на даний момент існує вкрай мало громад, де затверджені такі програми. Причиною тому є інертність місцевих органів влади і низька правова обізнаність, нестача бюджетних коштів, небажання виділяти бюджетні гроші на незалежних надавачів соціальних послуг через ніби достатню забезпеченість потреб регіону існуючими державними установами. В той же час, вартість витратних матеріалів, робочої сили, товарів, робіт і послуг в кожній адміністративно-територіальній одиниці різна.

ВАЖЛИВО

Розділ II, п.3. Методики 1186 зазначає, що «Розміри окремих категорій та/або статей витрат замовника соціальних послуг або суб'єкта рекомендується визначати самостійно, виходячи з вартості робочої сили, товарів, робіт і послуг у відповідній адміністративно-територіальній одиниці».

Дана норма в сукупності з місцевими нормативами, які можна знайти на веб-порталах або безпосередньо звернувшись до місцевих органів виконавчої влади, допоможуть наблизити розрахунок вартості конкретної соціальної послуги до реальних адекватних сум, що відповідатимуть загальному середньозваженому рівню цін на території громади, де передбачається надання такої послуги.

2. Визначення основних понять

Щоб не повторювати повний перелік визначень в профільному законодавстві по заданій темі, нагадаємо лише ті, що безпосередньо враховуються інструкцією.

Соціальні послуги – комплекс заходів з надання допомоги особам, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати, з метою розв'язання їхніх життєвих проблем;

Складні життєві обставини – обставини, спричинені інвалідністю, віком, станом здоров'я, соціальним становищем, життєвими звичками і способом життя, внаслідок яких особа частково або повністю не має (не набула або втратила) здатності чи можливості самостійно піклуватися про особисте (сімейне) життя та брати участь у суспільному житті;

Державний стандарт соціальної послуги – визначені нормативно-правовим актом центрального органу виконавчої влади у сфері соціальної політики зміст та обсяг, норми і нормативи, умови та порядок надання соціальної послуги, показники її якості;

Показники якості соціальних послуг – сукупність показників, які використовуються для оцінювання діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги, які ґрунтуються на позитивній результативності соціальних послуг відносно її одержувачів, відповідає вимогам та характеру роботи, що виконується і ступеню задоволення їх потреби в цих послугах;

Соціальне замовлення – засіб регулювання діяльності у сфері надання соціальних послуг шляхом залучення на договірній основі суб'єктів господарювання для задоволення потреб у соціальних послугах, визначених місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

Калькуляція – процес обчислення собівартості одиниці конкретного виду або групи продукції, робіт, послуг.

В процесі розрахунку вартості послуги вирішуються наступні завдання:

- розподіл витрат по видах продукції (послуг);
- визначення сумарних витрат на виробництво кожного виду продукції, робіт, надання послуг;
- визначення собівартості одиниці кожного виду продукції, робіт, послуг.

Облік витрат формується на основі даних виробничого і бухгалтерського обліку і містить інформацію для вирішення наступних завдань:

- визначення фінансових результатів і собівартості виробленої продукції (товарів, послуг);
- ухвалення оперативних рішень по управлінню витратами по об'єктах калькуляції (різних видів виготовлюваної продукції, товарів і послуг);
- оцінки і аналізу виконання і відхилення від планових показників;
- визначення економічної ефективності організаційно-технічних заходів щодо розвитку і вдосконалення процесу надання послуг;
- економічно обґрунтованого прогнозування і досягнення інших цілей.

Прямі витрати – складові розрахунку, які можуть бути безпосередньо включені в собівартість конкретного виду продукції, послуги, у тому числі по встановлених нормах (сировина, матеріали, що комплектують вироби, напівфабрикати, паливо і енергія на технологічні потреби, основна зарплата, втрати від браку і ін.);

Непрямі витрати – відносяться витрати, що не мають прямого зв'язку з виконанням робіт і послуг (додаткова зарплата, внески до позабюджетних фондів, загальноновиробничих, загальногосподарських, тощо).

3. Перелік основних нормативних актів

Закон України «Про соціальні послуги» від 19.06.2003 р. зі змінами та доповненнями, відповідно до якого здійснюється Реформування системи надання соціальних послуг в Україні, в тому числі шляхом впровадження нових фінансових механізмів.

Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 р. у відповідності до якого громадські об'єднання можуть брати участь у здійсненні державної регуляторної політики відповідно до Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. Громадське об'єднання зі статусом юридичної особи, створена ним юридична особа (товариство, підприємство) може бути виконавцем державного замовлення відповідно до закону. Громадські об'єднання зі статусом юридичної особи мають право на фінансову підтримку за рахунок коштів Державного бюджету України та місцевих бюджетів.

Закон України «Про благодійну діяльність і благодійні організації» від 05.07.2012 р., базовий закон, що визначає засади функціонування благодійних організацій, що становлять значну частку надавачів соціальних послуг в Україні, загальні засади благодійної діяльності в Україні, забезпечує правове регулювання відносин у суспільстві, спрямованих на розвиток благодійної діяльності.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. та **Закон України «Про місцеві державні адміністрації»** від 9.04.1999 р., в яких визначено власні повноваження місцевих, районних та обласних рад і виконавчих органів районних обласних та місцевих держав-

них адміністрацій створювати та затверджувати цільові програми соціально-економічного розвитку та залучати громадські об'єднання, в тому числі до надання послуг людям, які потрапили в складні життєві обставини.

Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 р., який встановлює правові та економічні засади здійснення закупки товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави та територіальної громади.

Податковий кодекс України від 02.12.2010 р., який, з поміж іншого, дає визначення поняття неприбуткового статусу, визначає межі і обсяги оподаткування діяльності, в тому числі благодійних організацій, що надають соціальні послуги, порядок адміністрування податків та зборів, права та обов'язки платників податків, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.

4. Законодавчі підстави для надання послуг недержавними суб'єктами-надавачами соціальних послуг

Як свідчить практика, представники органів місцевого самоврядування надають перевагу існуючій системі державних установ, що здійснюють соціальне обслуговування населення з традиційними формами фінансування, не впроваджуючи змін та апелюючи до існуючого рівня забезпеченості послугами, як достатнього. Переконати їх в необхідності запровадження нового підходу до фінансування надання соціальних послуг – завдання самих майбутніх отримувачів бюджетних коштів з числа активних представників громадянського суспільства – реформаторів системи надання соціальних послуг на місцях. Водночас, причинами інертності є й недостатня активність та правова обізнаність самих незалежних організацій-

надавачів соціальних послуг. Адже саме статтею 13 Закону України «Про соціальні послуги» на центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування під час організації надання соціальних послуг покладається обов'язок співробітництва між собою, а також із суб'єктами, які надають соціальні послуги. Водночас саме місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування шляхом збирання, узагальнення та аналізу інформації про становище і життєві обставини особи або соціальної групи, оцінки впливу послуг на процес подолання складних життєвих обставин визначають потреби у соціальних послугах, їх видах і обсягах та забезпечують їх надання, у тому числі шляхом соціального замовлення, здійснюють контроль за цільовим використанням бюджетних коштів та якістю надання послуг.

4.1. Вимоги до організацій громадянського суспільства – надавачів соціальних послуг

До недержавних суб'єктів, що надають соціальні послуги, відносяться суб'єкти господарювання, не віднесені до державного (комунального) сектору сфери надання соціальних послуг. До них належать, в тому числі, громадські та благодійні організації. У статуті, основному документі, яким регламентується робота громадського об'єднання/ благодійної організації в обов'язковому порядку має бути вказано, що завданнями організації є надання соціальних послуг, а ще краще, якщо буде зазначено конкретний перелік соціальних послуг та категорії осіб, яким вони надаються.

Постановою Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2012 року № 1039 «Про затвердження критеріїв діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги» встановлено критерії громадських об'єднань для надання соціальних послуг, які є своєрідним м'яким ліцензуванням для недержавних організацій. Вони вимагають підтвердити можливість надання соціальних послуг простим поданням відповідної інформації та підтверджуючих документів і не вимагають інших спеціальних регуляторних дій. До цих критеріїв належать:

- наявність статутних документів, цивільно-правових договорів (для фізичних осіб-підприємців), в яких визначено перелік соціальних послуг, затверджений Мінсоцполітики, категорії осіб, яким вони надаються;

- дотримання державних стандартів соціальних послуг;

- відповідний фаховий рівень працівників суб'єкта, зокрема соціальних працівників, інших фахівців, які надають соціальні послуги, що підтверджується документом про освіту державного зразка;

- відсутність заборгованості зі сплати податків і зборів (обов'язкових платежів);

- наявність у працівників суб'єкта особистих медичних книжок та вчасність проходження обов'язкових медичних оглядів;

- наявність матеріально-технічної бази, необхідної для надання соціальних послуг;

- наявність власного чи орендованого приміщення для проживання (розміщення на ніч), що відповідає санітарним та протипожежним вимогам (для суб'єктів, що надають соціальні послуги з проживання (розміщення на ніч), у тому числі стаціонарного, паліативного/хоспісного догляду, підтриманого проживання, притулку;

- можливість забезпечення харчуванням отримувачів соціальних послуг (для суб'єктів, що надають соціальні послуги з догляду, притулку, соціально-психологічної реабілітації, якими передбачено таке харчування);

- наявність автотранспортних засобів (для суб'єктів, що надають соціальні послуги з кризового та екстреного втручання, соціальної профілактики);

- наявність кваліфікованого медичного персоналу (для суб'єктів, що надають соціальні послуги зі стаціонарного, денного, паліативного/хоспісного догляду, абілітації);

- наявність програм з навчання прийомних батьків (для суб'єктів, що надають соціальну послугу з влаштування до сімейних форм виховання); осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, з метою:

- набуття ними соціально-побутових навичок (для суб'єктів, що надають соціальні послуги з підтриманого проживання, соціальної адаптації, соціальної інтеграції та реінтеграції, соціальної реабілітації, соціального супроводу/ патронажу);

- запобігання складним життєвим обставинам (для суб'єктів, що надають соціальну послугу із соціальної профілактики).

Після визначення виду соціальної послуги, з якою організація – надавач послуги хоче звернутися з пропозицією щодо надання даної послуги за бюджетні кошти, слід з'ясувати:

- чи є потреба у такій послугі (для цього треба ознайомитись з результатами визначення потреб у соціальних послугах на відповідній території);

- чи наповнений ринок існуючих недержавних надавачів послуг на даній території та чи не надають вони таку саму послугу;

- наскільки покрита потреба у наданні даної соціальної послуги в даній адміністративно-територіальній одиниці.

По додаткову інформацію можна звернутися в місцеві органи виконавчої влади та профільні департаменти. Лист-запит – найбільш поширена та надійна форма звернення. З одного боку вона стимулює вірно сформулювати суть пропозиції/запитання, послуги, яку Ви плануєте надати за рахунок бюджетного фінансування, та чітко прописати цільову аудиторію, на яку розраховано надання послуги. З іншого боку лист-запит повинен:

- бути стислим (одна-дві сторінки максимум). На цьому етапі не варто розраховувати, що хтось дочитає довгого листа до кінця;

- роз'яснити чому саме Ви звернулися до цього представника органу виконавчої влади і на яку допомогу Ви розраховуєте;

- чітко, бажано однією фразою, пояснити в чому саме полягає суть проблеми, яку Ви передбачаєте вирішити і яким чином;

- містити чітку інформацію про задачі, очікувані результати, методи та загальну вартість пропозиції на фінансування організації щодо надання даної соціальної послуги;
- переконливо пояснити, чому саме Ваша організація спроможна надати таку соціальну послугу, представити направлення діяльності, досвід, досягнення та фаховий рівень працівників Вашої організації;
- пояснити чого саме Ви очікуєте від розгляду Вашого питання.

У разі потреби, можна звернутися на особистий прийом через деякий час після отримання листа представником відповідного органу виконавчої влади.

4.2. Стимулювання участі організацій громадянського суспільства у наданні соціальних послуг

З метою переконання місцевих органів влади у необхідності впровадження фінансування недержавних надавачів соціальних послуг, слід спиратися на Указ Президента України № 68/2016 «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» від 26.02.2016 р., яким затверджено «Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки».

В пункті 4.3 «Стимулювання участі організацій громадянського суспільства» зазначено, що цей стратегічний напрям передбачає вирішення таких завдань:

- запровадження практики закупівлі соціальних та інших суспільно значущих послуг через соціальне замовлення та забезпечення рівного доступу організацій громадянського суспільства та бюджетних установ до надання соціальних та інших суспільно значущих послуг за рахунок бюджетних коштів;
- стимулювання розвитку соціального підприємництва, зокрема удосконалення механізмів фінансової підтримки такої діяльності;
- забезпечення рівних умов участі організацій громадянського суспільства у процедурах публічних закупівель;

- встановлення конкурсних засад визначення виконавців державних, регіональних та місцевих цільових програм серед організацій громадянського суспільства та забезпечення рівних можливостей для участі у таких конкурсах;
- забезпечення права неприбуткових організацій громадянського суспільства здійснювати відповідно до закону підприємницьку діяльність, якщо така діяльність відповідає меті (цілям) організації громадянського суспільства, сприяє її досягненню та не передбачає розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників), членів такої організації;
- запровадження обов'язкового залучення організацій громадянського суспільства до оцінки потреб громадян у соціальних та інших суспільно значущих послугах;
- забезпечення імплементації законодавства Європейського Союзу в частині оподаткування податком на додану вартість соціальних та інших суспільно значущих послуг;
- надання організаціям громадянського суспільства, які надають соціальні послуги за рахунок бюджетних коштів, права користуватися державним та комунальним майном на пільгових засадах в соціально-економічному розвитку України.

Саме цей документ є гарантом серйозності намірів держави у створенні сприятливих умов недержавному надавачу соціальних послуг. Він відкриває можливості для діалогу з місцевими органами влади щодо відстоювання своїх інтересів в питаннях бюджетного фінансування недержавних організацій-надавачів соціальних послуг.

З метою активізації виконання Указу Президента України № 68/2016 треба ініціювати розгляд громадськими Радами при органах місцевого самоврядування питання про стан виконання даного Указу, наполягати на затвердженні відповід-

ною адміністративно-територіальною одиницею плану заходів з реалізації «Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки». Спільно з партнерами планово висвітлювати в ЗМІ стан виконання Національної стратегії.

На виконання зазначеного Указу Президента України, Урядом затверджено розпорядження Кабінету Міністрів України – від 10.05.2018 р. № 297-р «Про затвердження плану заходів на 2018 р. щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки», де у розділі «Сприяння участі громадськості у формуванні та реалізації державної, регіональної політики, вирішенні питань місцевого значення» передбачено:

Пунктом 4:

Розробити за участю представників інститутів громадянського суспільства та внести в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України проект постанови Кабінету Міністрів України з питань удосконалення механізму формування та організації діяльності громадських рад при органах виконавчої влади.

Пунктом 5:

Розробити за участю представників інститутів громадянського суспільства та подати Кабінету Міністрів України пропозиції щодо запровадження електронних процедур проведення конкурсів з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка.

Розділом «Стимулювання участі інститутів громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку України» передбачено:

Пунктом 6:

Забезпечити проведення широкої інформаційної кампанії з питання надання соціальних послуг, у тому числі створення за участю представників інститутів громадянського суспільства та міжнародних організацій і поширення через засоби масової інформації соціальної реклами.

Таким чином, Уряд також дає представникам громадянського суспільства реальну можливість та механізми щодо посилення співпраці з органами влади, підстави для активації відносин у впровадженні Реформи соціальних послуг на місцях через підвищення ролі та залучення до участі у наданні соціальних послуг представників громадянського суспільства. На рівні областей додатковим актом, що дає перелік заходів є розпорядження ОДА «Про затвердження плану заходів щодо реалізації у відповідній області в 2019 році Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки». Саме ці документи мають стати настільним інструментом впливу кожного надавача соціальних послуг на органи виконавчої влади та місцевого самоврядування для впровадження нових фінансових механізмів закупівлі соціальних послуг у практичну діяльність.

5. Опис існуючих проблем використання методики розрахунку вартості соціальних послуг

Проблеми розрахунку вартості соціальних послуг дійсно існують – це об'єктивно підтверджує стан справ різних надавачів соціальних послуг. Стосується це і різних видів послуг, і різних категорій отримувачів, і різних регіонів їх надання. На проблемність питання вказує також і складність самої Методики розрахунку вартості соціальних послуг.

ПРОБЛЕМИ ТА ПОРАДИ

- організація – надавач соціальних послуг, яка має складнощі із розрахунком вартості послуг, повинна мати на увазі, що це об'єктивна проблема і вона стосується назагал організації процесу надання послуг, незалежно від виду послуги/надавача, і тому сам по собі фаховий рівень персоналу або готовність організації до змін не гарантує 100% успіху, оскільки поки що, розрахунок вартості послуг не ідеально налагоджений і відпрацьований механізм;

- необхідно розуміти, що це – вагомий, найскладніший елемент Реформи соціальних послуг, і, як завжди, нове стикається з інертністю років шаблонної діяльності відповідальних виконавців;

- до тепер загальний підхід у фінансуванні соціальних послуг був орієнтований в основному на безпосереднє фінансування утримання установ, що здійснюють соціальне обслуговування, і лише із впровадженням стандартів соціальних послуг можливе здійснення належного розрахунку послуги, відповідно до Методики 1186. Тому, перш ніж приступати до впровадження розрахунку послуги, треба усвідомити: чи відповідає загальна організація процесу надання послуг у вашій установі/ закладі загальним вимогам та державним стандартам. Відповідь на це питання одразу дасть бачення, де знаходиться організація, і що потребує змін та уваги в першу чергу;

- необхідно пам'ятати, що механізм розрахунку вартості соціальної послуг є базовим елементом реформування, що передує впровадженню головного етапу– впровадження механізму «гроші ходять за клієнтом». Відповідно, у разі якщо надавач претендує на отримання бюджетних грошей в майбутньому, оминати цей етап буде не можливо, і що швидше організація пройде через цю процедуру, то швидше відбудуться зміни загалом в державі.

ВАЖЛИВО:

Приступаючи до розрахунку вартості соціальних послуг, необхідно ознайомитися з практикою організації надання соціальних послуг відповідно до вимог державних стандартів, практикою застосування законодавства про соціальні послуги, а також процесуальними методами управління органів виконавчої влади і місцевого самоврядування. Виконання цих завдань значно спростить процес розрахунку вартості послуг і усуне страх від перебільшення його складності. Перш ніж приступити до розра-

хунку вартості послуги, слід уважно ознайомитися з Методикою 1186. При цьому слід мати на увазі, що вона не розрахована лише на фаховий рівень економістів та бухгалтерів, а й на безпосереднє використання в роботі спеціаліста загальної практики надання соціальних послуг. Проведенню розрахунку має передувати створення логічної таблиці компонентів розрахунку вартості послуг.

Логічна таблиця компонентів розрахунку вартості послуг

Складові компоненти послуги	Показники, обґрунтування	Зовнішні фактори, що передують розрахунку
<p>1.Визначення цілі соціальної послуги у досягненні виходу із складної життєвої ситуації, за результатами надання даної соціальної послуги.</p> <p>2. Яким саме чином передбачається змінити існуючу ситуацію</p>	<p>1.Перелік заходів, складових даної соціальної послуги, якими передбачається досягнути поставленої мети.</p> <p>2. Індикатори пропонуються для виміру якості результату наданої послуги</p>	<p>1. Додаткові події, вимоги або рішення, поза межами контролю організації-надавача послуги необхідні для того щоб:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виконання визначених завдань допомогло визначеній цілі - досягнення запланованих заходів допомогло виходу особи із складної життєвої ситуації.
МЕТОДИ (ЗАХОДИ, СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ ПОСЛУГИ)		
<p>1.Заходи соціальної послуги, що передбачається здійснити з метою отримання очікуваного результату</p>	<p>1.Чому саме обрані такі заходи?</p> <p>2.Які обсяги (кількість, якість) заходів спроможні ефективно вплинути на ситуацію?</p>	<p>1.Виконання саме цих заходів сприяло б досягненню визначених цілей?</p> <p>2.Чи підходить виконання обраних заходів для конкретної території, цільової групи, в обраний період часу?</p>

РЕСУРСИ		
1. Планування забезпечення кадрами, обладнанням, витратними матеріалами, що повинні бути використані при наданні соціальної послуги	1.Визначення показників, що дозволять встановити оптимальність використаних коштів (розподіл використання обладнання, робочого часу, території виконання)	1. Які можливі перепони в отриманні та залученні необхідних ресурсів? 2. Вплив стану економіки регіону/держави/громади на успішність реалізації заходів.

Затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2012 року № 1039 «Про затвердження критеріїв діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги» критерії мають застосовуватись тільки до тих громадських об'єднань та благодійних організацій, які претендують на отримання коштів з державного бюджету через різні механізми, в тому числі, через механізм соціального замовлення.

В умовах несформованого ринку, відсутності ліцензій та інших актів, що регулюють надання соціальних послуг будь-якими недержавними організаціями, в тому числі громадськими, ці критерії є умовними, і залежать винятково від ресурсів та можливостей ОГС надавати послуги. Дана таблиця дасть можливість проаналізувати особистий ресурс щодо відповідності державним вимогам із залучення бюджетного фінансування. Практика доводить необхідність дотримання наступної послідовності дій:

Алгоритм переходу до нових фінансових механізмів реформування соціальних послуг

1. Вивчення нормативної бази надання соціальних послуг в Україні.

2. Запровадження в практичну діяльність надавача державних стандартів соціальних послуг.

3. Вивчення та включення даних суб'єкта надання послуг в щорічний аналіз визначення потреб у соціальних послугах адміністративно-територіальної одиниці.

4. Розрахунок вартості соціальних послуг відповідно до Методики розрахунку вартості соціальних послуг.

5. Обґрунтування розрахунку вартості соціальної послуги.

6. Аналіз видатків, що використовуються при розрахунку вартості соціальної послуги.

7. Підготовка конкурсної пропозиції та подання документів про надання соціальних послуг для отримання соціального замовлення соціальної послуги.

6. Організаційна послідовність дій, що передує розрахунку вартості

Після проведення навчання персоналу, який надає послуги з організації щодо роботи відповідно до державного стандарту, вивчення законодавчих актів, пропонується наступна послідовність заходів, що значно спростить процес та гарантуватиме точний результат:

– приведення у відповідність до державного стандарту послуги, вартість якої розраховується;

– визначення індивідуальних потреб отримувача соціальних послуг:

- складання карти визначення індивідуальних потреб, наведеної в додатку до відповідного стандарту;

- врахування, що результати визначення індивідуальних потреб отримувача соціальної послуги є підставою для складання індивідуального плану та укладання договору на надання соціальної послуги (п.2, Розділ III, наказу Мінсоцполітики від 18.05.2015р. № 514);

- співставлення опису заходів з переліком послуг, відповідно до наказу Мінсоцполітики від 03.09.2012р. № 537 для спрощення наступного розрахунку;

– складання індивідуального плану надання соціальних послуг:

- ґрунтується чітко на визначенні індивідуальних потреб отримувача соціальної послуги;

- структура індивідуального плану включає відомості про отримувача послуги, заходи, що складають послугу, періодичність та строки її надання;

- визначення змісту соціальної послуги:

- зміст соціальної послуги складається із конкретно визначених заходів, відповідно до ст.1 Закону України «Про соціальні послуги»;

- що чіткіше буде визначений перелік заходів, що складає соціальну послугу, тим простіше складати розрахунок вартості послуги;

- залучені ресурси під час надання соціальної послуги мають бути відразу передбачені та структуризовані для врахування їх вартості при розрахунку ціни послуги.

ВАЖЛИВО

Чинне законодавство передбачає, що у разі, якщо в громаді наявні потреби, стосовно яких відсутні затверджені соціальні стандарти, органи місцевої влади вправі закуповувати нову соціальну послугу, що відсутня в затвердженому переліку (наказ Мінсоцполітики від 03.09.2012р. № 357), опис її складання необхідно робити дотримуючись структури державного стандарту, затвердженою наказом Мінсоцполітики від 16.05.2012р. № 282.

Висновок: що більше соціальна послуга, яка розраховується, буде відповідати вимогам структури державного стандарту, тим більш точним і вірним буде підготовлений розрахунок вартості соціальної послуги.

Для спрощення початкового етапу розрахунку вартості послуги варто починати розрахунок з частини послуги, тобто з окремого заходу, що є складовою послуги і на одному прикладі напрацьовувати досвід.

ПРИКЛАД

За 1 рік здійснено поступовий перехід організації роботи відділення «Домашня опіка» на обслуговування підопічних відповідно до вимог державних стандартів. Відразу з'ясувалося, що частка осіб похилого віку, відповідно до ступеню рухової активності та визначення індивідуальних потреб, згідно державного стандарту послуги «Догляд вдома», повинні отримувати послугу в іншому обсязі. Але розраховуючи не лише фізичні можливості клієнтів, а й бажання отримати соціальну послугу, було запропоновано ту частину послуги, що надається понад визначений обсяг державного стандарту, пропонувати надавати на платній основі. З врахуванням того, що літні люди вже отримували цю послугу довгий час безкоштовно, було здійснено мінімальний розрахунок вартості частини послуги. Так була запроваджена платна послуга прання білизни з кінцевою вартістю – 7 грн. за кг. В такому розрахунку частину витрат організація бере на себе чи надає за залучені кошти, при цьому таким чином надається можливість отримувачу доплачувати за послугу лише частину її вартості, яка не є обтяжливою навіть для пенсіонерів.

Поступовість у впровадженні таких прикладів дасть можливість напрацювати досвід розрахунку вартості соціальної послуги з наступним переходом до більш складних заходів, що складають соціальну послугу.

ВАЖЛИВО

Надання послуг відповідно до державних стандартів значно спрощує діяльність організації. Складним є перехід і для отримувача послуги, який сприймає зміни як зайві складнощі, що потребує додаткового часу, уваги, зусиль і ресурсів. Але коли послідовність дій чітко відпрацьована, організація спроможна ефективніше контролювати динаміку змін, які відбуваються під час надання послуги, що дає можливість моніторити якість наданої послуги.

Головна помилка надавачів послуг під час розрахунку вартості послуги полягає у намаганні включити до розрахунку всі потреби організації та безумовне дотримання всіх складових Методики 1186 без варіацій, що створює дисбаланс: як результат – надто висока ціна водночас недостатньо вагомої за соціальною значущістю послуги. Це вимагає диференційованого підходу до включення складових розрахунку послуги.

Щоб спростити та зробити прозорим розрахунок, варто зробити попередній перелік всіх складових витрат у наданні даної послуги. А після цього визначитись:

- що саме віднести до особистих витрат надавача?
- без чого можна зовсім обійтись та викреслити витрати?
- що необхідно включити до витрат залученого кошторису або передати на платні послуги.

Такий підхід додасть прозорості та розуміння для отримувача/покупця та замовника послуги.

Окрім фактичної собівартості послуги, існує три головних фактори, які впливають на процес формування ціни, які необхідно враховувати ще на етапі підготовки до розрахунку:

- **Користувачі.** Рівень попиту на соціальну послугу задає найвищий рівень ціни. Це виражений в грошовій формі максимум, який умовні покупці у вигляді місцевих органів влади, що проводять соціальне замовлення, або родичі та інші платники, що готові витратити на дану платну соціальну послугу.

- **Суб'єкт – надавач соціальних послуг.** Це мінімальний поріг цін, який забезпечить беззбиткову роботу надавача. Він включає матеріальні витрати, собівартість, а також рівень витрат на розвиток.

- **Конкуренти.** Як активні учасники ринку соціальних послуг, вони задають ціновий коридор в ніші у форматі «від та до». Більшість суб'єктів-надавачів намагаються притримуватися в рамках цього цінового коридору.

Відштовхуючись від цього необхідно провести розрахунок вартості на трьох рівнях: максимальна ціна, мінімальна ціна та оптимальна ціна.

7. Обґрунтування розрахунку вартості соціальної послуги

7.1. Аналіз видатків, які використовуються під час розрахунку вартості соціальної послуги

Оптимальна структура вартості соціальної послуги складається з трьох елементів:

- Оплата праці;
- Основні прямі витрати;
- Непрямі витрати;

Перед плануванням бюджету необхідно скласти орієнтовний перелік витрат та необхідних ресурсів для надання даної соціальної послуги:

- **Люди:** штатні працівники +експерти+консультанти+контакти з іншими організаціями в мультидисциплінарному співробітництві (винагорода та оподаткування за цивільними договорами);
- **Оплата праці:** заробітна плата+ податки та обов'язкові платежі;
- **Приміщення:** оплата оренди+ комунальні платежі;
- **Транспортні витрати:** оплата проїзду соціальних працівників +службовий транспорт для перевезення;
- **Обладнання:** витратні матеріали, інвентар.

7.2. Пропозиції по складанню бюджету соціальної послуги Оплата праці:

У цей розділ потрібно вписати всіх працівників вашої організації, які мають відношення до надання даної послуги як прямо, так і опосередковано. В останньому випадку варто вказати долю робочого часу, яку витрачає даний працівник на організацію надання конкретної послуги. І відповідно, не варто залучати до цього переліку тих працівників, які не мають жодного відношення до організації надання даної послуги.

Як це виглядає у готовому бюджеті? Для підготовки розрахунку пропонується наступна форма запису. Якщо соціальний працівник безпосередньо весь час займається наданням соціальної послуги, то йому належить – 100% зайнятості (8 год. на день), що множиться на весь час надання послуги, (наприклад на 12 місяців), що і включається до кінцевих розрахунків. У разі якщо під час надання послуги залучається психолог для надання консультативної допомоги клієнту, і це складає 25% обсягу робочого часу в день (2 год.), то у підрахунку вартості береться саме 25% зарплати психолога та множиться на 12 місяців, або кількість часу на який він був залучений. Таким чином необхідно скласти список для всього персоналу, задіяного для надання послуги.

Як визначити розмір окладу? Найпростіше для цього зібрати інформацію про розміри подібних окладів в інших організаціях, що виконують подібну роботу, бажано в межах тієї ж адміністративної-територіальної одиниці. Опис роду діяльності необхідно починати з вимог державного стандарту соціальної послуги, кваліфікаційних вимог, посадової інструкції. При цьому необхідно пам'ятати, що окрім самої заробітної плати до витрат слід віднести і сплату податків. Ще одна дуже важлива складова загального бюджету – це частина витрат на надання соціальної послуги, яка буде покрита за рахунок вашої організації, або частка коштів, залучених з інших джерел як складова, або ж передбачається покриття цих витрат повністю за рахунок благодійних внесків. У разі якщо організація використовує працю волонтерів, її потрібно описати як окрему статтю витрат.

Навіщо потрібно вносити витрати, які організація сплачує сама? У разі подання пропозиції на конкурс щодо виконання соціального замовлення, для замовників важливо знати, що організація залучає власний ресурс для надання послуги. Розмір такого внеску може стати додатковим аргументом у конкурсі про надання соціальних послуг для отри-

мання соціального замовлення. До інших витрат необхідно віднести оренду приміщення для проведення семінарів, плату за телефонний зв'язок із розрахунку на коло осіб, які надають послуги; придбання канцтоварів та розхідних матеріалів (паперу, ручок, папок, реєстрів, тощо). Сюди ж включаються й транспортні витрати (безпосередньо оплата проїзду до місця зустрічі з отримувачем послуги або проведення заходу).

Інші витрати – сюди може бути включено все, що не увійшло до попередньо визначених витрат. Загальний бюджет суб'єкта-надавача соціальних послуг, на підставі якого здійснюється подальший розподіл витрат, охоплює всі витрати закладу чи установи з основного та спеціального фондів.

Капітальні витрати (капітальний ремонт і закупівля високовартісного обладнання та інших основних засобів) і амортизація не враховуються під час проведення аналізу витрат за цією Методикою (вони вираховуються за окремою процедурою). Крім того, до аналізу витрат не відносяться витрати, що безпосередньо не пов'язані з наданням соціальних послуг, що не передбачені державним стандартом соціальних послуг. Зокрема, до цього аналізу не входять витрати, пов'язані з послугами, що надаються під час навчання персоналу, який безпосередньо надає соціальні послуги.

7.3. Критерії розподілу витрат

Розподіл прямих витрат між усіма структурними складовими суб'єкта-надавача соціальних послуг

На цьому етапі здійснюється розподіл загальної суми прямих витрат на всі адміністративні та допоміжні підрозділи, а також функціональні відділи закладу чи установи.

Витрати, класифіковані як прямі, можуть відрізнитися залежно від конкретного закладу, внутрішніх особливостей організації бухгалтерського обліку, рівня розвитку систем електронного збору та обробки даних, на основі яких відповідні заклади ведуть облік витрат у розрізі структурних підрозділів.

Чим відрізняється калькуляція витрат на послуги? У їх склад включаються прямі і непрямі витрати, що розподіляються між послугами, що надаються. Загальні комерційні, виробничі і господарські витрати розподіляються на вартість послуг відповідно до їх ознак. Перелік операцій в рамках однієї і тієї ж послуги відрізняється залежно від специфіки заходів, що складають послугу, від рівня розвитку ринку послуг в конкретному регіоні. У собівартість послуги включається вартість необхідних матеріалів і всі витрати по їх використанню. Перш ніж почати розрахунок собівартості, необхідно чітко визначитись – яка мета розрахунку вартості послуги:

- розрахунок собівартості послуги з метою внутрішнього планування витрат;
- розрахунок для підготовки конкурсної пропозиції про надання соціальних послуг на умовах соціального замовлення, де передбачається повна компенсація витрат надання соціальної послуги відповідно до вимог державного стандарту;
- часткове покриття витрат за надану соціальну послугу на умовах залучення додаткового фінансування з врахуванням внеску дольової участі.

ПРИКЛАД

Послуга соціальної адаптації, як захід, передбачає організацію клубної роботи для жінок з числа ВПО через проведення щотижневих тематичних зустрічей з обміну досвідом та порадами щодо вирішення адаптаційних питань. Ці зустрічі починаються з простого обміну кулінарними рецептами в умовах бюджетного виживання.

Центром надання соціальних послуг організовується зачасне надання продуктів харчування для готування бажаними демонстраційних страв для учасників клубу «Справжня господиня». У разі планування такої клубної роботи як складової послуги «соціальна адаптація» із щотижневим прове-

денням засідань клубу, необхідно спланувати та розрахувати таку Програму засідань на рік, із складанням календарного плану засідань та визначенням їх тем та відповідальних за підготовку кожного засідання.

Такий проект надання послуг прорахований та оформлений відповідно до вимог, може бути поданий як конкурсна пропозиція на виконання соціального замовлення для покриття витрат на підготовку засідань клубу.

Як скласти калькуляцію послуги?

Відомості для кошторису беруться виключно з даних, відображених у бухгалтерському обліку. Особливої уваги вимагають наступні витрати:

- Що впливають на величину податків;
- Що відображають/залежать від зайнятості працівника;
- Матеріальні витрати на використовувану сировину, матеріали, комплектуючі, інструменти і конструкції;
- Зарплата і соціальні нарахування;
- Амортизація.

ПРИКЛАД

Кошторис соціальної послуги для організації надання платної послуги «Догляд вдома» включає наступні витрати:

1. *Заробітна плата соціального робітника за виконання обов'язків, відповідно до вимог державного стандарту «Догляд вдома», з урахуванням частки від загальної кількості осіб, що він обслуговує.*

2. *Заробітна плата соціального працівника, що організовує та контролює якість наданої послуги, часткова оплата від відсотку затрат часу.*

3. *Адміністративні витрати – відсоток в залежності від частки загальної кількості клієнтів, яким надаються послуги.*

4. *Податки в відсотковому відрахуванні.*

5. *Додаткові витрати на залучені додаткові ресурси.*

Більшість цих витрат суб'єкт – надавач послуг покриває за рахунок загального бюджету утримання. Але, для потреб бухгалтерського обліку обов'язково долучаються всі витрати. Це дозволяє прогнозувати витрати, мінімізувати збитки, корегувати і пропонувати нові обсяги та види надання соціальних послуг.

8. Правила розрахунку вартості соціальної послуги

8.1. Підготовка вихідних даних для розрахунку вартості соціальної послуги

Починати розрахунок вартості соціальної послуги необхідно з детального уявлення з яких заходів складається соціальна послуга, розрахунок якої має бути здійснено. При цьому розрахунок робиться на одну людину – отримувача послуги. Підготовку вихідних даних для розрахунку вартості можна показати на конкретному прикладі послуги «Соціальна адаптація». Згідно визначення, **послуга соціальної адаптації** – допомога в аналізі життєвої ситуації, визначенні основних проблем, шляхів їх вирішення, складання плану виходу із складної життєвої ситуації; залучення отримувача до вирішення власної складної життєвої ситуації; надання інформації з питань соціального захисту населення; навчання, формування та розвиток соціальних навичок, умінь, соціальної компетенції; представництво інтересів; корекція психологічного стану та поведінки в повсякденному житті; надання психологічної підтримки; допомога в оформленні документів; сприяння працевлаштуванню; допомога у зміцненні/відновленні родинних та суспільно корисних зв'язків; організація клубів за інтересами, клубів активного довголіття, університетів третього віку; допомога в організації денної зайнятості та дозвілля; сприяння організації та діяльності груп самодопомоги.

Дане визначення поняття послуги соціальної адаптації є універсальним та містить ґрунтовний перелік можливих за-

ходів, що складають послугу «соціальна адаптація». Однак, жодний надавач послуг не спроможний буде проводити абсолютно всі заходи передбачені даним визначенням, а змушений буде обмежитися деякими з них, що робить повний розрахунок «послуги соціальної адаптації» доволі умовним, оскільки його неможливо виконати повністю і універсально. В реальних умовах слід відштовхуватися від потреб отримувачів, вікової різноманітності, специфіки СЖО, в яких перебувають отримувачі, фінансових та трудових можливостей організації, і врешті ефективності того чи іншого заходу, стану економіки та економічної доцільності. Визначення самої «адаптації» як процесу звужує коло на основних учасниках, території та способах взаємодії, що полегшує відбір та конструювання заходів послуги, або співставлення послуги з діяльністю, яку вже виконує організація. Згідно нього:

Адаптація соціальна – процес активного пристосування людини до змін у середовищі з допомогою різних соціальних коштів. Основним способом соціальної адаптації є прийняття цінностей нового соціального середовища (групи, колективу, організації, регіону, куди входить індивід), сформованих тут форм соціальної взаємодії (формальних і неформальних зв'язків, стилю керівництва, сімейних і сусідських відносин, тощо), і навіть форм та способів предметної діяльності (наприклад, способів виконання професійних або сімейних обов'язків).

У результаті соціальної адаптації здійснюється як пристосування індивіда до нових соціальних умов, так і реалізація його потреб, інтересів і прагнень. Особа входить у нове соціальне оточення, стає його повноправним членом, самостверджується і розвиває свою індивідуальність. Через соціальну адаптацію формуються соціальні якості спілкування, поведінки й предметної діяльності, прийняті в суспільстві, внаслідок чого особа реалізує свої прагнення, потреби, інтереси і може самовизначитися.

ПРИКЛАД:

Існує практика проведення заходів послуги «соціальної адаптації» із залученням різновікових категорій отримувачів послуги з числа пенсіонерів, дітей, їх батьків, молоді. «Осінній бал», де діти готують тематичну виставку малюнків, де всі є учасниками об'єднаного концерту, групових форм загальної підтримки. Також цей захід може передбачати і спільну дегустацію з оцінкою результатів кулінарного конкурсу.

Особливо важливим в процесі розрахунку вартості такої послуги є діяти відштовхуючись кожен раз від конкретної ситуації, складаючи відповідний перелік заходів послуги «соціальна адаптація» із врахуванням як індивідуальних потреб отримувачів, яким надається послуга, так і для побудови т. зв. мультипликуючого/каскадного ефекту, коли один захід спроможний принести користь не лише конкретному індивіду, і не лише в момент проведення заходу, але і якісно впливати довгий час після його закінчення на широку аудиторію отримувачів. Саме тому формування ефективного переліку заходів після визначення виду соціальної послуги є вкрай складним. Наступним, і тісно пов'язаним з переліком заходів, є визначення контингенту/цільової групи для якого/якої буде надаватись послуга. Цей елемент тісно пов'язаний з визначенням потреби у відповідній громаді, а також зі сферою/профілем діяльності самої організації. Невід'ємною складовою цього елемента є аналіз та врахування при розрахунку вартості послуги модальностей, пов'язаних з індивідуальними потребами отримувачів в рамках передбаченої послуги. За ними складається перелік загальних заходів послуги, тобто сценарії заходу/заходів з вказанням переліку учасників та організаційних потреб для його проведення. Після цього складається загальний перелік витрат на надання послуги «соціальна адаптація» вже з врахуванням вимог Методики 1186. В підсумку, організація отримує уніфіковану величину вартості конкретної соціальної послуги.

8.2. Визначення видатків, які включатимуться для розрахунку витрат

Методика 1186 містить детальний опис розрахунку вартості соціальної послуги. До розрахунку вартості соціальної послуги потрібно підходити почавши з визначення видатків, які включатимуться або потенційно можуть включитися до розрахунку витрат. Таким чином, перш ніж розпочинати здійснення розрахунку вартості послуги, треба визначити які саме складові розрахунку витрат треба віднести до розрахунку, а які не враховувати. При цьому слід пам'ятати, що зайві складові обтяжують майбутню вартість послуги та знижують можливість її продажу або отримання за неї оплати в інший спосіб. Запропонований у Методиці 1186 перелік формул розрахунку досить тяжкий для сприйняття, однак сприймається значно ефективніше при розміщенні у вигляді алгоритму послідовності кроків обчислення. Формула визначає загально прораховану величину всіх витрат, як таку, що складається з наступних покрокових розрахунків, що здійснюються в запропонованій послідовності. Тому вартість соціальної послуги може бути розрахована вже після здійснення планування та розрахунку всіх витрат (Див Таб. 1)

$$\begin{aligned} \text{ВСП} &= \text{ВЧ} \times \boxed{\text{ВОВ}} \times \text{КО} \\ &= \boxed{\text{ПВ}} + \text{ЧАВ} + \text{ПДВ} \\ &= \boxed{\text{ЗПЄВ}} + \text{ПТРП} + \text{ПВ} / \text{РД} / \text{НТРД} \\ &= \text{ЗП} + \text{ЄВ} \end{aligned}$$

Таблиця 1

де:

ВСП – вартість соціальної послуги;

ВЧ – витрати часу на надання соціальної послуги (кількість людино-годин);

ВОГ – вартість надання соціальної послуги протягом однієї людино-години;

КО – кількість отримувачів соціальної послуги;

ПВ – прямі витрати;

ЧАВ – частка адміністративних витрат, яка враховується при визначенні вартості соціальної послуги;

ПДВ – податок на додану вартість (враховується при визначенні вартості соціальної послуги, що надається платником цього податку);

ЗПЄВ – заробітна плата і єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування основного та допоміжного персоналу;

ПТРП – придбання товарів, робіт і послуг, безпосередньо пов'язаних із наданням соціальної послуги;

ІПВ – інші прямі витрати;

РД – кількість робочих днів на рік;

НТРД – норма тривалості робочого дня в годинах;

ЗП – заробітна плата основного та допоміжного персоналу;

ЄВ – єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування із заробітної плати основного та допоміжного персоналу.

Це базова формула розрахунку вартості соціальної послуги, що складається з підформул розрахунку, які містять основні елементи витрат. На даному етапі потрібно перелічити всі витрати, пов'язані з організацією надання соціальної послуги, правильно розділити та віднести їх до основних витрат, адміністративних або інших. За подібними алгоритмами здійснюється розрахунок витрат на придбання товарів, робіт та послуг, транспортних витрат, адміністративних витрат та інших непрямих витрат. Формули цих розрахунків також подано в Методиці 1186.

У разі, якщо послуга персоніфікована і надається одній особі, наприклад догляд отримувача вдома, то розрахунок витрат часу слід робити керуючись додатками до державного стандарту соціальної послуги, зокрема, для стандар-

ту «Догляд вдома» це Додаток 2 (пункт 8.2) «Орієнтовний час для виконання заходів, що складають зміст соціальної послуги догляду вдома». А якщо це груповий захід послуги «Соціальна адаптація», то враховується весь час проведення одного заходу. Водночас, витрати на одну людино-годину також розраховуються по-різному:

- При отриманні послуги в індивідуальному порядку – це фактична величина виміру наданої послуги відповідно до індивідуального плану надання послуги одній особі;

- У випадку групової послуги, витрати часу на одну особу розраховуються простим діленням часу на кількість учасників заходу.

Таким чином, для підрахунку загальної вартості послуги нам потрібно чітко уявляти що саме входить до складу заходів даної соціальної послуги.

Наступний крок залежить вже від самого організатора надання соціальної послуги «Соціальна адаптація». Йдеться про розрахунок часу виконання послуги. Плануючи розрахунок послуг слід усвідомлювати на який період часу вона розрахована. Як правило, це не одноразова послуга, а план, розрахований як мінімум на бюджетний період (квартал, півріччя, рік). Це може означати, що в даному періоді подібних заходів буде проведено декілька. Розраховуючи один захід надання послуги соціальної адаптації, варто знати скільки саме цих послуг буде проведено в конкретному році. При цьому залежність розрахунку, скажімо, складової адміністративного персоналу в послугі, що надаватиметься декілька разів протягом року не є лінійною, оскільки в адміністративного персоналу неоднакова частка трудової участі в кожному з таких заходів. Розрахунок в такому разі має складатися з реальної кількості годин зайнятості адміністративного персоналу в організації саме цієї послуги.

ПРИКЛАД

Для проведення чотирьох заходів протягом року в рамках надання послуги соціальної адаптації бу-

дуть запрошені для участі аніматори. Договір з підприємством, яке залучається, укладено один раз на рік, із вказанням загальної кількості заходів за участю артистів та календарний план заходів. Для даного заходу складається наступний план розрахунку послуги соціальної адаптації:

1. Визначення виду соціальної послуги відповідно до затвердженого переліку.

2. Складання переліку заходів, які формують дану послугу.

3. Визначення кількості послуг, що будуть надані у звітному періоді.

4. Планування орієнтовної кількості учасників – отримувачів соціальної послуги.

5. Обрахунок кількості задіяного персоналу для надання соціальної послуги.

6. Планування витрат, які будуть здійснені під час організації надання соціальної послуги та структуризація їх за типами: а) прями витрати, б) адміністративні, в) інші витрати.

7. Відповідно до запропонованих формул розрахунок вартості людино-години соціальної послуги.

8. Визначення загальної вартості послуги в періоді її надання шляхом множення вартості людино-години надання соціальної послуги на кількість часу, що триває один захід послуги соціальної адаптації.

ПРИКЛАД

Надання послуги соціальної адаптації для осіб з числа ВПО передбачає захід групового походу в краєзнавчий музей з подальшим обговоренням вражень, розвитку творчого сприйняття, соціальної адаптації до соціального середовища. З метою більш спрощеного розрахунку послуги, відобразити початок її надання безпосередньо від входу в музей, не обтяжуючи захід транспортними витратами на доставку

отримувачів до місця зустрічі, якщо захід відбувається в межах одного населеного пункту.

Розрахунок вартості при цьому може передбачати також перспективні витрати на розвиток суб'єкта – надавача соціальної послуги. В середньому питома вага цієї частки визначається як близько 10% від загальної суми вартості послуги. Але може трапитися так, що розрахована соціальна послуга виявиться більш витратною з причин, що не залежать від надавача послуги (наявність специфічних СЖО, інші зміни в умовах надання послуг конкретному отримувачу). В цьому випадку рекомендується до розрахунку вартості соціальної послуги не включати витрати, пов'язані зі зміцнення матеріальної бази суб'єкта-надавача соціальної послуги.

Назагал, всі настанови щодо розрахунку вартості соціальної послуги мають рекомендаційний характер. Підходити до здійснення розрахунку послуги потрібно індивідуально, з урахуванням всіх обставин та особливостей умов надання соціальної послуги, із завчасним визначенням джерела фінансування: чи то платна послуга за рахунок клієнта, чи то соціальне замовлення із залученням бюджетних коштів, чи то фінансування з благодійних внесків, наявних в організації.

8.3. Послідовність дій для розрахунку вартості соціальних послуг

Для того, щоб не помилитись, і з одного боку не зробити зайвих витрат, які в майбутніх перевірках можуть бути трактовані як нецільове використання коштів, а з іншого боку не покарати себе, залишивши неврахованими статті видатків, які безпосередньо пов'язані з організацією надання соціальної послуги, варто сфокусувати увагу на повний алгоритм планування власних дій. Він складатиметься з таких кроків:

1) привести організацію надання даної послуги відповідно до вимог державного стандарту, при цьому обов'язковим є виконанням всіх заходів, що передують безпосередньому наданню послуги, а саме:

- визначення індивідуальних потреб клієнта;
- складання індивідуального плану надання соціальних послуг;
- визначення основних індивідуальних заходів, що складають соціальну послугу;
- визначення змісту та обсягу часу, необхідного для надання соціальної послуги безпосередньо отримувачу, для якого робиться розрахунок;

2) скласти перелік основного персоналу, який безпосередньо буде задіяний в наданні соціальних послуг, зокрема:

- визначити для кожного працівника частку від загального робочого часу (при 8 годинному робочому дні), що потрібна даному фахівцю для надання соціальної послуги саме для того отримувача послуг, для якого робиться розрахунок;
- у разі якщо послуга не потребує щоденного навантаження даного працівника, необхідно проводити розрахунок вартості послуги в тижневому або місячному підсумку;
- із складених індивідуальних розрахунків на кожного задіяного працівника скласти таблицю загальної суми витрат часу на основний персонал;
- лише після цього, користуючись формулами розрахунку Методики 1186, приступити до розрахунку прямих витрат.

3) скласти перелік персоналу, зокрема адміністративного, що опосередковано бере участь в наданні та організації надання даної послуги (за аналогією з п. 2).

ПРИКЛАД

Допоміжний персонал: сторож, охоронець, комірник установи/ організації – якщо ми обчислюємо послугу «догляд вдома» не задіяні до розрахунку, і не будуть включені до розрахунку, оскільки послуга

надається безпосередньо за місцем проживання клієнта і не має відношення до офісних витрат організації, що надає послугу.

Варто звернути увагу, що під час розрахунку часу допоміжного персоналу також слід уважно визначити відсоток часу та кількість в загальній участі у наданні соціальної послуги і, безумовно, що в початковому розрахунку вартості на одну людино-годину така участь допоміжного персоналу становитиме низький відсоток часу у загальному розрахунку соціальної послуги.

8.4. Визначення критеріїв розподілу витрат

До прямих відносяться витрати, які можуть бути безпосередньо включені в собівартість конкретного виду продукції, послуги, у тому числі по встановлених нормах (сировина, матеріали, що комплектують вироби, напівфабрикати, паливо і енергія на технологічні потреби, основна зарплата, втрачені від браку і ін.).

До адміністративних відносяться витрати, що не мають прямого зв'язку з виконанням робіт і послуг (додаткова зарплата, внески до позабюджетних фондів, загальнопромислових, загальногосподарських, комерційні видатки). Розподіл цих видатків по видах послуг здійснюється пропорційно до норм витраченого часу на надання послуги. При цьому перелік віднесених до адміністративних витрат, зазначений в Методиці, є рекомендаційним, тому при користуванні під час формування переліку, наприклад витрат на залучення до надання послуги фахівців, треба дуже уважно прораховувати доцільність залучення до списку додаткових витрат.

8.5. Конкурентна оцінка вартості заходів, що забезпечують надання соціальної послуги

Звертаємо увагу, що йдеться про використання Методики 1186 саме як методичних рекомендацій. За завданнями, які

покладені на методичні рекомендації, вони мають бути максимально універсальні і передбачати та описувати найширше коло випадків розрахунків послуг. На практиці ж, треба виходити із об'єктивних обставин, про які зазначалося вище, краще використовувати найбільш задіяні актуальні складові витрат, а включати в розрахунок всі перелічені в методичних рекомендаціях статті витрат немає необхідності.

Це аж ніяк не означає спрощення загального підходу до розрахунку вартості соціальної послуги. Перебуваючи на проміжній стадії реформування сфери соціальних послуг практично всі комунальні/державні суб'єкти надання послуг використовують старі механізми з постатейним розподілом витрат на установу без прив'язки до витрат на конкретного отримувача послуг, і звичайно без врахування розрахунку на послугу, який пропонує затверджена Методика 1186. Пояснюється це тим, що установи-надавачі послуг комунальної та державної форми власності не беруть участі у закупівлі соціальних послуг, а отримують цільову бюджетну субвенцію, і фактично перебувають поза конкурсними процедурами. Для надавачів послуг з числа ОГС, в першу чергу, важливо напрацювати партнерські стосунки з органами місцевого самоврядування, випробувати ефективність механізму соціального замовлення, методику розрахунку вартості послуг та в належний спосіб заявити про себе як про надійного та ефективного гравця на ринку соціальних послуг.

Враховувати це, необхідно з'ясувати для себе, чи готова організація взяти на себе частину витрат по наданню соціальної послуги, і звертатись лише за частковим покриттям витрат із суми залученого бюджетного фінансування для того, щоб знизити розрахункову вартість послуги, визначену в пропозиції на виконання соціального замовлення та низькою ціною забезпечити собі перевагу у конкурентному змаганні як суб'єкта-надавача соціальних послуг.

9. Спрощена калькуляція вартості соціальних послуг

За результатами зведеного аналізу потреб та можливостей у фінансуванні соціальної послуги, можливо дійти до наступної моделі розрахунку даних для визначення вартості соціальної послуги:

Типова Таблиця спрощеної калькуляції вартості соціальних послуг

1. Прямі витрати.

1.1. Заробітна плата та ЄСВ

Посада	Місячний оклад, грн.	Навантаження працівника, %	Кількість місяців у межах замовлення	Сума, грн.
Основний персонал				
Допоміжний персонал				
Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування:				
Усього:				

1.2. Придбання товарів, робіт і послуг

Стаття витрат	Вартість одиниці, грн.	Одиниця виміру	Кількість одиниць	Сума, грн.
Матеріали, обладнання та інвентар				
Медикаменти та перев'язувальні матеріали				
Усього:				

2. Адміністративні витрати

2.1. Заробітна плата та єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Штатна посада	Місячний оклад, грн.	Навантаження працівника, %	Кількість місяців у межах замовлення	Сума, грн.
Адміністративний та управлінський персонал				
Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування:				
Усього:				

2.3. Інші адміністративні витрати

Стаття витрат	Вартість одиниці, грн.	Одиниця виміру	Кількість одиниць	Сума, грн.
Оренда та обслуговування приміщень, будівель і споруд				
Витрати на комунальні послуги та енергоносії				
Витрати на зв'язок (у тому числі пошта, телефон, інтернет)				
Усього:				

3. Вартість людино-години

3.1. Розрахунок коефіцієнта розподілу адміністративних витрат

Категорія витрат	Сума, грн.
Заробітна плата основного та допоміжного персоналу, що залучається до надання соціальних послуг у межах замовлення	
Загальні витрати на заробітну плату основного та допоміжного персоналу, який здійснює надання соціальних послуг, за усіма договорами / проектами суб'єкта	
Коефіцієнт розподілу адміністративних витрат²:	

3.2. Розрахунок вартості людино-години

Категорія витрат	Сума за категорією, грн.	Коефіцієнт розподілу адміністративних витрат, %	Вартість, грн. ³	Вартість на одну людино-годину, грн. ⁴
Прямі витрати				
Заробітна плата та єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування				
Придбання товарів, робіт і послуг				

² Розраховується шляхом ділення заробітної плати основного та допоміжного персоналу на заробітну плату всього основного та допоміжного персоналу, який здійснює надання соціальних послуг, за різними договорами і проектами суб'єкта.

³ Для адміністративних витрат вказується частка адміністративних витрат, на конкретну соціальну послугу, обчислена з урахуванням коефіцієнта розподілу адміністративних витрат.

⁴ Розраховується виходячи з вартості відповідної категорії, помноженої на коефіцієнт розподілу адміністративних витрат, що ділиться на кількість робочих днів у місяці, нормативну кількість робочих годин на день, та на кількість одержувачів соціальної послуги.

Інші прямі витрати				
Усього прямих витрат:				
Адміністративні витрати				
Заробітна плата та єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування				
Усього адміністративних витрат:				
Разом:				

10. Приклади розрахунку вартості платних соціальних послуг з практики суб'єктів-надавачів соціальних послуг

10.1. Приклад розрахунку послуги «Прання білизни та одягу»

Назва платної соціальної послуги: прання білизни та одягу (ручне прання білизни вагою 5 кг у замовника вдома в місцевості без комунальних зручностей).

Опис послуги: принести необхідну кількість води з водорозбірної колонки або колодязя, підігріти її до температури 40°C, підготувати білизну до прання, налити воду у миску, додати м'якущий засіб замовника, попрати, тричі прополоскати в холодній воді. Випрану білизну відтиснути та розвісити для сушіння. Брудну воду винести та вилити у спеціально відведене місце. Миску вимити.

Обчислення прямих витрат на надання послуги.

Для цього необхідно визначити розмір заробітної плати і ЄСВ персоналу, залученого до надання платної соціальної послуги; витрати на придбання товарів, робіт і послуг, безпосередньо пов'язаних із наданням соціальної послуги; інші прямі витрати.

Типова структура витрат для визначення вартості соціальної послуги в розрахунку на одну людину-годину (залежно від умов надання соціальної послуги)

N з/п	Статті витрат	Умови надання послуг		
		поза межами закладів або установ суб'єкта, що надає соціальні послуги	у закладі або установі суб'єкта, що надає соціальні послуги	
		за місцем перебування отримувача	в умовах офісу або закладу денного перебування	у стаціонарних умовах
Прямі витрати				
1	Заробітна плата та єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування			
1.1	Заробітна плата працівників			
1.1.1	Основний персонал, у тому числі соціальні працівники та соціальні робітники	Відповідно до штатного розпису та навантаження (у тому числі враховується час, який витрачається на дорогу до місця надання послуг і назад)		Відповідно до штатного розпису та навантаження
	медичний персонал			
	педагогічний персонал			
1.1.2	Допоміжний персонал			

1.2	Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	Визначається відповідно до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»
2	Придбання товарів, робіт і послуг у тому числі:	
2.2	медикаментів та перев'язувальних матеріалів	У випадках, передбачених державним стандартом соціальної послуги або договором

Адміністративні витрати		
1	Заробітна плата і єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	
1.1	Заробітна плата працівників	
1.1.1	Адміністративний та управлінський персонал	Відповідно до штатного розпису та навантаження
1.2	Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	Визначається відповідно до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»
3	Інші адміністративні витрати у тому числі:	
3.1	Оренда та обслуговування приміщень, будівель і споруд	Відповідно до укладених договорів
3.2	Комунальні послуги та енергоносії	Відповідно до встановлених тарифів на комунальні послуги та вартості енергоносіїв
3.3	Зв'язок (пошта, телефон, інтернет)	Відповідно до укладених договорів

Припустимо, що наданням платної послуги займається один соціальний працівник I Кваліфікаційної категорії (10-й тарифний розряд).

У таблиці нижче наведемо розрахунок витрат на заробітну плату і ЄСВ залученого до надання послуги працівника.

№ з/п	Назва показника	Розмір	Витрати на рік, грн.
1	Посадовий оклад соціального працівника	5000,00 грн.	5000,00 грн. × 12 міс. = 60000,00
2	Підвищення посадового окладу (відповідно до постанови № 1093)	20 % посадового окладу	60000,00 грн. × 0,2 = 12000,00
3	Щомісячна премія (установлена за наказом керівника)	15 % посадового окладу	60000,00 грн. × 0,15 = 9000,00
4	Щорічна матеріальна допомога на оздоровлення в розмірі посадового окладу	4800,00 грн.	5000,00
5	Усього заробітна плата		86000 (60000,00 + 12000,00 + 9000,00 + 5000,00)
6	Єдиний соціальний внесок	22 % від ряд. 5	86000 грн. × 0,22 = 18920,00 грн.
Разом:			104920,00 грн.

Далі розраховуються витрати на придбання товарів, робіт і послуг, безпосередньо пов'язаних із наданням соціальної послуги. Види, термін використання та кількість ТМЦ, необхідних для надання послуги протягом року, береться виходячи з практики надання цієї послуги.

№ з/п	Назва ТМЦ	Термін використання (місяців)	Кількість	Ціна, грн.	Вартість, грн.
1	Халат бавовняний	12	1 штука	50,00	50,00
2	Фартух	12	1 штука	20,00	20,00
3	Рукавиці гумові	3	4 пари	5,00	20,00

4	Сумка господарська	12	1 штука	30,00	30,00
5	Чоботи гумові	12	1 пара	50,00	50,00
6	Зошит	6	2 штуки	9,00	18,00
7	Ручка кулькова	3	4 штуки	3,00	12,00
Разом:					200,00

То ж витрати на придбання товарів, робіт і послуг згідно Методики розраховуються за формулою:

ПТРП = ПМО + МПМ + ПХ + СРП + ІВ = 50 грн. + 20 грн. + 20 грн. + 30 грн. + 50 грн. + 18 грн. + 12 грн. = 200 грн.

(Де ПТРП – придбання товарів, робіт і послуг; ПМО – предмети, матеріали, обладнання та інвентар (у тому числі м'який інвентар та спецодяг), що використовуються для надання соціальної послуги; МПМ – медикаменти та перев'язувальні матеріали, що використовуються для надання соціальної послуги; ПХ – продукти харчування, що закупаються для організації харчування одержувачів, якщо це передбачено державними стандартами соціальних послуг; СРП – супутні роботи та послуги, що закупаються для надання соціальної послуги (наприклад, прання, прасування, професійне навчання, супервізія для основного персоналу); ІВ - інші витрати на придбання товарів та послуг, що використовуються для надання соціальної послуги).

Розрахунок інших прямих витрат.

Як зазначалось вище, відповідно до Методики вони включають транспортні витрати, необхідні для надання соціальних послуг вдома; витрати на ремонт та обслуговування спеціального обладнання й інших спеціальних засобів, що використовуються безпосередньо для надання соціальних послуг вдома; річну суму амортизації спеціального обладнання та інших спеціальних засобів, що використовуються для надання соціальної послуги; інші витрати, що безпосередньо стосуються надання соціальних послуг вдома.

Відповідно до кошторису організації транспортні витрати для забезпечення надання соціальних послуг вдома на рік складають 7530,00 грн. Витрати на ремонт та обслуговування спеціального обладнання й інших спеціальних засобів, що використовуються безпосередньо для надання соціальної послуги, не передбачені у такій соціальній послугі. Амортизація спеціального обладнання та інших спеціальних засобів, що використовуються для надання соціальної послуги, не нараховується. Інших витрат для надання соціальних послуг вдома не передбачено. Тож інші прямі витрати, які розраховуються за формулою: $ІПВ = ТВ + РО + РСА + ІВ$, у цьому випадку дорівнюють транспортним витратам і становлять **7530,00 грн.**

Тепер з урахуванням кількості робочих днів у 2018 році (250 днів) і норми тривалості робочого дня (8 годин) обчислимо прямі витрати на надання послуги:

$ПВ = (ЗПЄВ + ПТРП + ІПВ) / РД / НТРД = (104920,00 \text{ грн.} + 200,00 \text{ грн.} + 7530,00 \text{ грн.}) / 250 \text{ д} / 8 \text{ год} = \mathbf{56,33 \text{ грн.}}$

Розрахунок частки адміністративних витрат, яка враховується при визначенні вартості платної соціальної послуги.

Обчислення адміністративних витрат.

Для цього визначимо за допомогою кошторису та штатного розпису організації такі дані:

1) заробітна плата і ЄСВ адміністративного та управлінського, а також господарського та обслуговуючого персоналу на рік складають 382586,00 грн.;

2) витрати на придбання товарів, робіт і послуг на адміністративні потреби – 23210,00 грн.;

3) інші адміністративні витрати в сумі 508041,00 грн. складаються з:

- витрат на оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 287321,00 грн.;

- витрат на оплату послуг зв'язку (у тому числі пошта, телефон, Інтернет) – 2570,00 грн.;

– транспортних витрат для забезпечення адміністративних потреб – 42000,00 грн.;

– витрат на відрядження працівників – 2800,00 грн.;

– витрат на ремонт та обслуговування обладнання адміністративного призначення – 7350,00 грн.;

– річної суми амортизації нематеріальних активів основних засобів та амортизації інших необоротних матеріальних активів адміністративного призначення – 166000 грн.

Сума адміністративних витрат: **AB = ЗПСВ + ПТРП + IAB = 382586,00 грн. + 23210,00 грн. + 508041,00 грн. = 913837,00 грн.**

Коефіцієнт розподілу адміністративних витрат відповідно обчислюється як співвідношення заробітної плати основного та допоміжного персоналу, що залучається до надання соціальних послуг у межах замовлення і загальних витрат на заробітну плату основного та допоміжного персоналу, який здійснює надання соціальних послуг, за всіма договорами (проектами).

Припустимо, що загальні витрати на заробітну плату основного та допоміжного персоналу складають 732134,00 грн.

Отже **КРАВ = ЗП : ЗВЗП = 45262,49 грн. : 732134,00 грн. = 0,06.**

Тепер у нас наявні всі дані для обчислення частки адміністративних витрат:

ЧАВ = AB × КРАВ : РД : НТРД = 913837,00 грн. × 0,06 : 250 д. : 8 год = 27,31 грн.

Однак у той же час нормативно визначено, що адміністративні витрати включаються до тарифу на платну соціальну послугу в розмірі не більш як 15 % витрат на оплату праці, визначених за нормами обслуговування для надання цієї послуги працівником (працівниками). Тому частку адміністративних витрат необхідно враховувати в розмірі **3,38 грн.** (45262,49 грн. : 250 д. : 8 год × 0,15 = 6,36 грн.).

Вартість надання соціальної послуги протягом однієї людино-години:

ВОГ = ПВ + ЧАВ = 46,32 грн. + 6,36 грн. = 52,68 грн.

Розрахунок загальної вартості послуги. Для цього треба визначитися із тривалістю її надання.

При визначенні тривалості надання цієї послуги можна провести хронометраж або взяти як базу *карту 13 Міжгалузевих норм часу на обробку білизни у пральнях з механізованим, напівмеханізованим та ручним процесом, затверджених наказом Мінпраці від 11.05.2004 р. № 106 (ср. 025069200)*. Норма часу на ручне прання 100 кг сухої білизни становить 29,6 години, тоді норма часу на 5 кг сухої білизни дорівнює 1,48 години.

Також необхідно додати час, який соціальний працівник витрачає на дорогу до замовника і назад.

Відповідно до хронометражу, проведеного комісією на підставі наказу директора організації, час на дорогу до району, де проживає замовник, складає 35 хвилин. Отже, з урахуванням часу, необхідного для повернення, загальний час в дорозі складатиме: 35 хвилин + 35 хвилин = 1 година 10 хвилин (1,17 години).

Тепер обчислимо вартість платної соціальної послуги:

ВСП = ВЧ × ВОГ × КО = (1,48 год + 1,17 год) × 52,68 грн. × 1 люд. = 139,60 грн.

Таким чином, вартість надання платної соціальної послуги з ручного прання білизни вагою 5 кг у замовника вдома в місцевості без комунальних зручностей складатиме **139,60 грн.**

10.2. Приклад розрахунку послуги «Перукарські послуги»

Назва платної соціальної послуги: перукарські послуги.

Опис послуги: надати послугу стрижки волосся без миття голови, прибрати робоче місце, продезінфікувати інструмент.

Розрахунок прямих витрат на надання послуги.

Для цього необхідно визначити розмір заробітної плати та ЄСВ основного та допоміжного персоналу, залученого до надання платної соціальної послуги; витрати на придбання товарів, робіт і послуг, безпосередньо пов'язаних із наданням соціальної послуги; інші прямі витрати.

Наданням платної послуги займається один перукар II класу (3-й тарифний розряд).

Розрахунок витрат на заробітну плату і ЄСВ залученого до надання послуги працівника.

№ з/п	Назва показника	Розмір	Витрати за рік, грн.
1	Посадовий оклад перукаря	5000,00 грн.	5000,00 грн. × 12 міс. = 60000,00
2	Підвищення посадового окладу	20 % посадового окладу	60000,00 грн. × 0,2 = 12000,00
3	Щомісячна премія	15 % посадового окладу	60000,00 грн. × 0,15 = 9000,00
4	Щорічна матеріальна допомога на оздоровлення в розмірі посадового окладу	5000,00 грн.	5000,00
5	Усього заробітна плата		86000=(60000,00 грн. + 12000грн. + 9000,00 грн. + 5000,00 грн.)
6	Єдиний соціальний внесок	22 % від ряд. 5	86000,00 грн. × 0,22 = 18920,00 грн.
Разом:			104920,00 грн.

Тож за вищезазначеною формулою, якою пропонуються витрати на оплату праці основного та допоміжного персоналу складають:

$$\mathbf{ЗПЄВ = ЗП + ЄВ = 86000,00 \text{ грн.} + 18920,00 \text{ грн.} = 104920,00 \text{ грн.}}$$

Далі розраховуються витрати на придбання товарів, робіт і послуг, безпосередньо пов'язаних із наданням обраної соціальної послуги.

Види, термін використання та кількість ТМЦ, необхідних для надання послуги протягом року, беремо виходячи з практики надання такої послуги. Ціни визначаємо за даними бухгалтерського обліку.

Два можливі варіанти надання послуги, а саме: в перукарському кабінеті організації та з виїздом перукаря до замовника (людини з обмеженою активністю чи ліжкового хворого).

Розрахунок витрат на придбання товарів, робіт і послуг при наданні послуги в умовах організації:

№ з/п	Назва придбаних засобів	Термін використання (місяців)	Кількість	Ціна, грн.	Вартість, грн.
1	Ножиці перукарські	12	1 штука	100,00	100,00
2	Фартух	12	1 штука	20,00	20,00
3	Рушник бавовняний	3	4 штуки	20,00	80,00
4	Дезінфекційний розчин	12	2 літри	115,00	230,00
5	Зошит	6	2 штуки	9,00	18,00
6	Ручка кулькова	3	4 штуки	3,00	12,00
Разом:					460,00

Розрахунок витрат на придбання товарів, робіт і послуг виглядає так:

$ПТРП = ПМО + МПМ + ПХ + СРП + ІВ = 100 \text{ грн.} + 20 \text{ грн.} + 80 \text{ грн.} + 230 \text{ грн.} + 18 \text{ грн.} + 12 \text{ грн.} = 460 \text{ грн.}$

Якщо платна послуга надається з виїздом до замовника, розрахунок витрат на придбання товарів, робіт і послуг буде таким:

№ з/п	Назва придбаних засобів	Термін використання (місяців)	Кількість	Ціна, грн.	Вартість, грн.
1	Ножиці перукарські	12	1 штука	100,00	100,00
2	Фартух	12	1 штука	20,00	20,00
3	Рушник бавовняний	3	4 штуки	20,00	80,00
4	Дезінфекційний розчин	12	2 літри	115,00	230,00
5	Зошит	6	2 штуки	9,00	18,00
6	Ручка кулькова	3	4 штуки	3,00	12,00
7	Сумка господарська	12	1 штука	30,00	30,00
8	Капці кімнатні	6	2 пари	35,00	70,00
Разом:					560,00

У цьому випадку розрахунок витрат на придбання товарів, робіт і послуг буде таким:

$ПТРП = ПМО + МПМ + ПХ + СРП + ІВ = 100 \text{ грн.} + 20 \text{ грн.} + 80 \text{ грн.} + 230 \text{ грн.} + 18 \text{ грн.} + 12 \text{ грн.} + 30,00 \text{ грн.} + 70,00 \text{ грн.} = 560 \text{ грн.}$

Розрахунок інших прямих витрат.

Вони включають транспортні витрати, необхідні для надання соціальних послуг вдома; витрати на ремонт та обслуговування спеціального обладнання й інших спеціальних засобів, що використовуються безпосередньо для надання соціальних послуг вдома; річну суму амортизації спеціального обладнання та інших спеціальних засобів, що використовуються для надання соціальної послуги; інші витрати, що безпосередньо стосуються надання соціальних послуг вдома.

Відповідно до кошторису організації визначено, що транспортні витрати для забезпечення надання перукарських послуг безпосередньо на території організації не здійснюються, але такі витрати мають місце під час надання перукарських послуг вдома і складають **7530,00 грн.**

Витрати на ремонт та обслуговування спеціального обладнання й інших спеціальних засобів, що використовуються безпосередньо для надання соціальної послуги, не передбачені. Амортизація спеціального обладнання та інших спеціальних засобів, що використовуються для надання соціальної послуги, не нараховується. Інших витрат для надання перукарських послуг не передбачено.

Тепер з урахуванням кількості робочих днів у 2018 році (250 днів) і норми тривалості робочого дня (8 годин) обчислюються прямі витрати на надання послуги в умовах організації:

$$\text{ПВ} = (\text{ЗПЄВ} + \text{ПТРП} + \text{ІПВ}) / \text{РД} / \text{НТРД} = (104920,00 \text{ грн.} + 460,00 \text{ грн.}) / 250 \text{ д.} / 8 \text{ год} = \mathbf{52,69 \text{ грн./ год.}}$$

Також обчислюються прямі витрати на надання перукарської послуги вдома:

$$\text{ПВ} = (\text{ЗПЄВ} + \text{ПТРП} + \text{ІПВ}) : \text{РД} : \text{НТРД} = (104920,00 \text{ грн.} + 560,00 \text{ грн.} + 7530,00 \text{ грн.}) : 250 \text{ д.} : 8 \text{ год} = \mathbf{56,51 \text{ грн./год.}}$$

Визначення частки адміністративних витрат, яка враховується при визначенні вартості платної соціальної послуги.

Розрахунок адміністративних витрат.

Для цього обчислюється за допомогою кошторису та штатного розпису організації, що:

1) заробітна плата і ЄСВ адміністративного та управлінського, а також господарського та обслуговуючого персоналу за рік складають 382586,00 грн.;

2) витрати на придбання товарів, робіт і послуг на адміністративні потреби – 23210,00 грн.;

3) інші адміністративні витрати в сумі 508041,00 грн. складаються з:

– витрат на оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 287321,00 грн.;

– витрат на оплату послуг зв'язку (у тому числі пошта, телефон, Інтернет) – 2570,00 грн.;

– транспортних витрат для забезпечення адміністративних потреб – 42000,00 грн.;

– витрат на відрядження працівників – 2800,00 грн.;

- витрат на ремонт та обслуговування обладнання адміністративного призначення – 7350,00 грн.;

– річної суми амортизації нематеріальних активів основних засобів та амортизації інших необоротних матеріальних активів адміністративного призначення, яка дорівнює 166000 грн.

Виходячи з цих даних розрахуємо суму адміністративних витрат:

AB = ЗПЄВ + ПТРП + ІАВ = 382586,00 грн. + 23210,00 грн. + 508041,00 грн. = 913837,00 грн.

Коефіцієнт розподілу адміністративних витрат відповідно обчислюється як співвідношення заробітної плати основного та допоміжного персоналу, що залучається до надання соціальних послуг у межах замовлення, і загальних витрат на заробітну плату основного та допоміжного персоналу, який здійснює надання соціальних послуг, за всіма договорами (проектами).

Припустимо, що загальні витрати на заробітну плату основного та допоміжного персоналу складають 732134,00 грн.

Тож **КРАВ = ЗП : ЗВЗП = 77640,80 грн. : 732134,00 грн. = 0,10**.

Тепер у нас наявні всі дані для обчислення частки адміністративних витрат:

ЧАВ = АВ × КРАВ : РД : НТРД = 913837,00 грн. × 0,10 : 250 д. : 8 год = 45,69 грн.

Однак, як і в попередньому прикладі, з метою дотримання частки адміністративних витрат необхідно враховувати в розмірі не більше 15 % від витрат на оплату праці, а саме в розмірі **5,82 грн.** (77640,80 грн. : 250 д. : 8 год × 0,15).

Тепер розрахуємо **вартість надання платної соціальної послуги протягом однієї людино-години в умовах організації:**

ВОГ = ПВ + ЧАВ = 5,82 грн. + 45,69 грн. = 51,51 грн.

Визначивши вартість надання соціальної послуги протягом однієї людино-години, перейдемо до розрахунку загальної вартості послуги. Для цього треба визначитися із тривалістю її надання.

Врахуємо дані хронометражу, проведеного комісією, що була утворена на підставі наказу директора, відповідно до якого для якісного надання перукарських послуг одному відвідувачу (замовнику) разом з прибиранням робочого місця і дезінфекцією інструменту перукарю необхідно витратити 25 хвилин (0,42 години) робочого часу.

Тепер обчислимо вартість платної соціальної послуги у випадку, коли вона надається в умовах організації:

ВСП = ВЧ × ВОГ × КО = 0,42 год × 51,51 грн. × 1 люд. = 21,63 грн.

Як і в попередньому прикладі, у випадку, коли перукарська послуга надається вдома, необхідно додати час, який перукар витрачає на дорогу до замовника і назад. Врахуємо, що відповідно до хронометражу, проведеного комісією на підставі наказу директора, час на дорогу до району, де проживає замовник, складає 35 хвилин. Отже, з урахуванням часу, необхідного перукарю для повернення, загальний час в дорозі складатиме: 35 хвилин + 35 хвилин = 1 година 10 хвилин (1,17 години).

У такому випадку вартість платної послуги дорівнюватиме:

ВСП = ВЧ × ВОГ × КО = (0,42 год + 1,17 год) × 51,51 грн. × 1 люд. = 81,90 грн.

Таким чином, загальна вартість надання перукарських послуг одному відвідувачу (замовнику) в умовах організації складатиме **21,63 грн.**, а у разі надання цієї послуги вдома, її загальна вартість становитиме **81,90 грн.**

ДЛЯ НОТАТОК

